

DE ZIJDERROUTE OP HET SPOOR

Er was een tijd dat alleen China het geheim van zijde kende. De stoffen kwamen met karavanen via het zuiden naar Byzantium en via het noorden naar Moskou.

Wij volgen de zijderoute in omgekeerde richting, van Rusland naar China. Drie weken op de cadans van een luxetrein.

De zijderoute spreekt bij elke avonturier tot de verbeelding. De naam roept beelden op van zwaarbeladen karavanen die de duizenden kilometers afleggen tussen Azië en Europa. De route ontstond in de klassieke oudheid, en was tot ver in de middeleeuwen de belangrijkste verbinding tussen oost en west. Startpunt was Xi'an, de zijdehoofdstad van China. De Romeinen waren dol op zijde, maar de Chinezen bewaarden hun geheim goed. Niemand wist hoe de stof werd gemaakt, elk stukje moest uit het Verre Oosten komen. Naar Rome ging dat via Byzantium, het huidige Istanbul. Maar er was nog een route: ook richting noorden werd er druk gehandeld, door het huidige Kazachstan, Turkmenistan en Oezbekistan naar Rusland. Opgejaagd door Dzjengis Khan reisden handelaren per kameel van oase naar oase. ▶

De luxetrein doorkruist de eindeloze Karakumwoestijn van Kazachstan, onderweg van Moskou naar Peking.

Qua luxe is deze treinreis mijlenver verwijderd van de barre tocht van weleer

KARAVAN VAN STAAL

Opjagen is er bij ons niet bij. Integendeel. Reizen met de Golden Eagle Express is qua luxe mijlenver verwijderd van de barre kamelentocht van weleer. We hebben een coupé met eigen badkamer, de keuze uit twee restaurantrijtuigen, en een barwagon die open is tot de laatste passagier het welletjes vindt. Met pakweg tachtig mensen zullen we de komende drie weken met deze stalen karavaan reizen, 11.000 kilometer door vijf landen. Terwijl de Russische toendra langs de treinraampjes voorbyschiet, vertelt Peter, een Schotse geschiedkundige, dat de zijderoute eeuwenlang de enige manier was om luxeartikelen als zijde, maar ook diamanten, parels en porselein, naar Europa te vervoeren.

Na Rusland doorkruist de trein de Kazachse Karakumwoestijn. Daar zien we onze eerste kameel, loom starend naar de langsdenderende trein. Elke grensovergang neemt behoorlijk wat tijd in beslag. Rusland verlaten gebeurt heel officieel: iedereen moet persoonlijk zijn paspoort aan de douanier overhandigen. Maar Kazachstan uit en Oezbekistan in lijkt meer op een drankgelag: de barwagon zit vol douanebeambten met in de ene hand een wodka en in de andere een stempel. De gedistingeerde Britse gentleman Graham, een soort James Bond met pensioen, gaat met een whisky en een boek naast hen zitten. Er wordt naar hem geknikt en iedereen gaat verder met zijn eigen zaken.

De volgende ochtend komen we aan in Khiva, Oezbekistan. Deze oase was een belangrijk rustpunt aan de rand van de Karakumwoestijn, en daardoor een drukbezochte handelsstad. De straatjes zijn smal, de blauwbetegelde torens glanzen in de zon, de stadsmuur golft er elegant omheen. De drukte van toen heeft plaatsgemaakt voor een ontspannen sfeer.

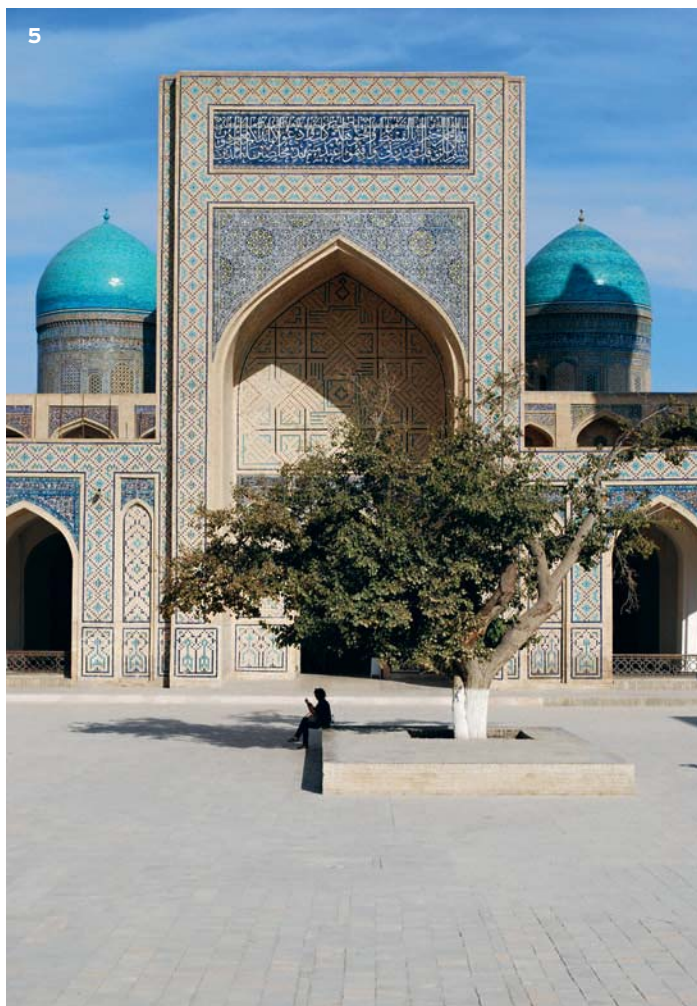
Van hieruit maken we een uitstapje naar Turkmenistan. Medereizigers Volkan en zijn vrouw kunnen niet mee, als Turken hebben ze geen visum kunnen krijgen. Ze moeten in Oezbekistan blijven en stappen na ons bezoek weer aan boord.

3

Kameel in Khiva, Oezbekistan (1). De imposante witmarmere moskee van Asjchabad in Turkmenistan (2). Verkoopster op de markt van Samarkand in Oezbekistan (3). Gebedslijntjes op een van de heilige plaatsen bij Buchara, Oezbekistan (4). Imposante islamitische architectuur in Buchara (5). En groenten en fruit op de markt van Samarkand (6).

5

RUÏNESTAD IN DE WOESTIJN

De Turkmeense hoofdstad Asjchabad is met stip de vreemdste plaats waar we ooit zijn geweest. De straten zijn geplaveid met wit marmer, de Frans aandoende gebouwen zijn opgetrokken uit wit marmer, en ook de lange rij fontein- en in de brede lanen zijn van wit marmer. Nutteloos, want er woont niemand, maar de president is er nu eenmaal dol op. Overal staan gigantische gouden beelden van Turkmenbashi, ‘Leider der Turkmenen’, die van 1991 tot zijn dood in 2006 de baas was. In die tijd introduceerde hij het permanente presidentschap, werd zijn boek *Ruchnama* de nieuwe educatie, en vernoemde hij steden, vliegvelden en straten naar zichzelf en zijn familieleden. Zijn opvolger laat de teugels iets meer vieren – internet is niet langer verboden – maar de dictatuur is nog altijd voelbaar. Zo gebruikt onze gids tijdens de rondleiding in elke zin het woord ‘fantastisch’, ‘geweldig’, of ‘prachtig’, de president wordt steevast aangeduid met ‘alwetend heerser’.

Merv, eveneens in Turkmenistan, is een volstrekt andere wereld dan het protserige Asjchabad. Nomadische volken uit de omgeving kwamen hier inkopen doen en handelen met de zijderoutekaravane. Het was eeuwenlang het belangrijkste en drukste handelscentrum van de regio. De rivier verplaatste zich in de

loop der eeuwen, en de stad verhuisde mee. Waar vroeger de oase was, is nu een woestijn vol ruïnes, daterend van de derde eeuw voor Christus tot de twaalfde eeuw erna. In een fort uit de zesde eeuw zitten grote gaten, gemaakt door de katapulten van Dzjengis Khan, die hier moordend en rovend rondtrok.

DE MOOIESTE STAD TER WERELD

Intussen hebben Volkan en zijn vrouw niet stilgezeten in Oezbekistan. Ze wisten wel dat de taal die de Oezbeken spreken dezelfde basis heeft als hun Turks, maar dat ze elkaar zouden kunnen verstaan hadden ze niet verwacht. “En we hebben stukjes van de échte zijderoute gelopen, over de weg waar vroeger de kamelen passeerden.” Buchara is volgens Volkan de mooiste stad waar hij ooit geweest is, en de plek steelt al snel ook ons hart. Het voelt nog echt als een handelsstad, met als enig verschil dat de kopers van dit moment de toeristen zijn.

Samarkand, een andere prominente oase op de route, ligt driehonderd kilometer verderop. Voor een kamelenkaravaan een tocht van een week, onze trein doet er vier uur over. Heerser Timoer deed in de veertiende eeuw zijn best om van Samarkand de mooiste stad ter wereld te maken. Veel van de indrukwekkende gebouwen die we zien, stammen uit die tijd.

Best mogelijk dat
Mao zelf ooit in
de barwagon van
onze trein zat

De poort van Jiayuguan, een stukje van het oude China, midden in de Gobiwoestijn.

DE TREIN VAN MAO

Hoe verder we in Kazachstan komen, hoe Aziatischer de mensen eruitzien. Alma-Ata ligt vlak bij de Chinese grens en dat zien we aan de gelaatstrekken. We staan op het punt van trein te wisselen. De Golden Eagle blijft bij de grens achter, en in China gaan we verder met de Shangri-La Express. Na krap twee weken hotsebotzen en grapjes maken met de bemanning voelt de Russische trein als thuis. Maar de nieuwe heeft wel een verhaal: de Shangri-La Express is een van de drie luxetreinen die worden gebruikt door de hoogste Chinese ambtenaren. Best mogelijk dus dat Mao ooit in deze barwagon zat! Twee treinen moeten altijd paraat staan, de derde wordt speciaal voor deze gelegenheid een weekje uitgeleend.

Graham installeert zich met zijn dagelijkse whisky naast de piano. Wij kijken naar buiten en zien een laagland vol koeien, schapen en af en toe een kameel. Ons eerste Chinese uitje is een kamelenrit door de woestijn. Net als de zijderoutekaravananen wiegen we mee boven op zo'n blatende kolos. Graham, in zijn driedelig grijs pak, zit als een koning op zijn troon. Zijn oranje schoenbeschermers (tegen het zand) steken scherp af tegen de kamelenvacht.

Het terracottaleger van Xi'an, ooit de zijdehoofdstad van China.

VERSTEEND LEGER

De poort bij Jiayuguan ligt midden in de Gobiwoestijn en was een belangrijk kruispunt op de route. Chinese handelaren onderweg naar het westen en handelaren uit Centraal-Azië die naar het oosten reisden, kwamen elkaar hier tegen. Nu is er geen mens te bekenen. Onze volgende stop is Xi'an, de oorsprong van de zijderoute, maar tegenwoordig vooral bekend vanwege het terracottaleger. De duizenden krijgers, paarden en strijdwagens van keramiek staan er na meer dan tweeduizend jaar nog steeds heldhaftig bij.

Praktisch

De Zijderoutetrein rijdt één keer per jaar. In 2014 van 19 september tot 9 oktober. De route voert van Rusland via Oezbekistan, Turkmenistan en Kazachstan naar China.

De reis wordt georganiseerd door touroperator Incento. In Silver Class betaal je all-in 17.795 euro per persoon op basis van twee personen, inclusief alle overnachtingen, maaltijden en

excursies. Visa en aansluitende vluchten vanuit Brussel, Parijs of Amsterdam kunnen eveneens via Incento worden geregeld.

Info: www.incento.nl of +31 (0)35 – 695 51 11.